

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی اردبیل

رشته مامایی

Bachelor of Midwifery

تعریف رشته: رشته مامایی از رشته های علوم پزشکی است که دانش آموختگان آن در سطح کارشناسی با ارائه خدمات بهداشت باروری و انجام مراقبت های دوران بارداری، حین و بعداز زایمان، انجام مراقبت های نوزادان و شیرخواران و ارائه آموزش و مشاوره سلامت جنسی و باروری به زنان در سنین مختلف در حدود وظایف تعیین شده، ترویج زایمان طبیعی و ایمن، تشخیص حالات غیر طبیعی در مادر، جنین یا نوزاد تازه متولد شده، انجام اقدامات اضطراری در حین بارداری یا زایمان و ارجاع به موقع موارد غیر طبیعی در جهت تامین و ارتقای سلامت مادر- جنین، نوزاد و شیرخوار و کودک تلاش نماید. ماما حافظ سلامت زنان از زمان تولد تا مرگ می باشد.

تاریخچه رشته مامایی: بر اساس مدارک و مستندات از قرن ها پیش پزشک یونانی به نام هیپوکرات، برنامه آموزش مامایی را در قرن پنجم قبل از میلاد شروع کرد. سرانوس پزشک رومی در قرن دوم میلادی مشخصات یک مامای خوب را تحصیل و دسترسی به دانش مامایی تعیین کرد. کتاب او تا سال ۱۵۰۰ میلادی مورد استفاده قرار می گرفت. در سال ۱۴۵۲ میلادی آلمان اولین قانون مامایی برای زایمان را تصویب کرد. در ایالات متحده در سال های ۱۹۲۱ تا ۱۹۲۹ آموزش و صدور مجوز کار برای ماماها انجام شد و بتدریج آموزشکده های مامایی تاسیس شد. تاریخچه این رشته در ایران به ۱۰۰ سال قبل بر میگردد. اولین بار در سال ۱۲۹۸ مرحوم نصیرالدوله، وزیر فرهنگ، مدرسه فرانکو پرشین را به دارالمعلمت تبدیل کرد. ده نفر از شاگردان این مدرسه، هفته ای ۳ روز در بیمارستان زنان مشغول به قابلگی و درمان امراض می شدند که پایه آموزش مامایی به صورت علمی در ایران بود و به این ترتیب، اولین آموزشگاه مامایی به نام "مدرسه قابلگی" با ده نفر شاگرد در بیمارستان زنان سابق شهر تهران تاسیس شد. اولین آموزشگاه عالی مامایی با اعطای مدرک معادل لیسانس به عنوان یکی از شعب مدرسه طب در سال ۱۳۰۸ آغاز به کار کرد. به دنبال سه سال تعطیلی انقلاب فرهنگی از آغاز سال ۱۳۶۲ آموزشگاه به نام "مدرسه عالی مامایی" شروع به کار کرد و در سال ۱۳۶۵ پس از انتقال آموزش گروههای پزشکی از آموزش عالی به وزارت بهداشت، دانشکده های پرستاری و مامایی تاسیس شد و با تاسیس دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران، رشته مامایی به فعالیت پرداخت.

تاریخچه ایجاد رشته مامایی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل: رشته مامایی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل در سال ۱۳۷۲ با حدود ۲۰ دانشجو در مقطع کاردانی تاسیس گردید. بعد از آن در سال ۱۳۸۵ شروع به پذیرش دانشجو در مقطع

کارشناسی نمود. در سال ۱۳۸۹ نیز اولین دوره کارشناسی ناپیوسته را پذیرش نمود. گروه مامایی هم اکنون متشکل از ۱۰ عضو هیات علمی و یک مربی آموزشی است.

ارزش ها و باورها (Values)

از آنجا که خانواده واحد بنیادی جامعه و کانون اصلی رشد تعالی انسان ها است و زنان و مادران در این کانون نقش محوری و تعیین کننده ای را به عهده دارند، لذا توجه به سلامت جسمی و روانی مادران و کودکان و ارائه خدمات بهداشتی برای این گروه های آسیب پذیر در رأس برنامه های بهداشتی و درمانی دولت جمهوری اسلامی ایران قرار دارد. در این دوره آموزشی با اعتقاد به اینکه امور مربوط به باروری نظیر حاملگی و زایمان، رخداد طبیعی و فیزیولوژیک زندگی هستند و اینکه پیشگیری بردرمان مقدم است، حفظ شرایط طبیعی برای سلامت باروری ضروری است. و برخورداری از مراقبت ها و خدمات مطلوب مامایی بدون در نظر گرفتن نژاد، مذهب، فرهنگ، قومیت و اعتقادات سیاسی و وضعیت اجتماعی و اقتصادی حق تمام خانواده هاست.

لذا رعایت مبانی دینی و فرهنگی، حفظ و احترام به کرامت انسانی، رضایت مندی مشتریان، رعایت اصول حرفه ای، حمایت از گروه های آسیب پذیر در خدمات سلامت، حرکت در مسیر دانایی محوری، هماهنگی درون بخشی، استفاده از پژوهش های کاربردی و پاسخگویی نیازهای در حال تغییر جامعه از ارزش های مورد توجه در این حرفه است.

رسالت مقطع کارشناسی مامایی Mission

رسالت رشته مامایی توجه به نیازهای جامعه و نظام سلامت و تربیت نیروی انسانی متعهد، دارای دانش و مهارت کافی برای ارائه خدمات مامایی در سطوح مختلف پیشگیری، آموزش و درمان می باشد تا بتواند با توجه به ارزش ها و مسوولیت اجتماعی خود، خدمات مامایی را به عنوان عضوی از تیم سلامت یا به طور مستقل به مددجویان ارائه نماید. گروه مامایی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل مسئول است تا با بهره گیری از توانمندی اعضای هیات علمی و برنامه ریزی با استفاده از پژوهش های کاربردی در حوزه آموزشی و با استفاده از هماهنگی درون بخشی، با اولویت بخشی به آموزش مامایی مبتنی بر شواهد، دانشجویانی خلاق، دارای تفکر انتقادی و مسوولیت پذیر تربیت نماید که پاسخگوی به نیازهای جامعه باشند.

چشم انداز Vision

در ۱۰ سال آینده گروه مامایی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل دانش آموختگانی تربیت خواهد نمود که با توجه به فلسفه و رسالت برنامه، ضمن تکمیل پست های مورد نیاز کشور در مراکز بهداشتی درمانی، خدمات مامایی مؤثر و کارآمد خود را در بالاترین استانداردهای حرفه ای و تأمین رضایت مندی مراجعین و مددجویان ارائه خواهند نمود..

توانمندی های گروه

گروه مامایی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل دارای ۱۰ عضو هیات علمی و آموزشی (۳ استادیار و ۶ مربی هیات علمی و ۱ مربی آموزشی) است. گروه مامایی از سال ۱۳۹۸ اقدام به پذیرش و تربیت دانشجوی آموزش مامایی در مقطع کارشناسی ارشد نموده است و تاکنون سه دوره پذیرش دانشجوی داشته است.

- فعالیت های آموزشی: آموزش و ارزشیابی دانشجویان مقاطع کارشناسی و ارشد مامایی با استفاده از روش های مختلف و نوین آموزش حضوری و مجازی، تدوین و هدایت طرح درس و دستورالعمل های آموزشی در فراگیران جهت استفاده در کلاس درس و عرصه های بالینی، برگزاری کنفرانس های درون گروهی و ژورنال کلاب
- فعالیت های پژوهشی: نگارش پروپوزال های داخل گروهی و پروپوزال های مشترک و کاربردی در حوزه مامایی و سلامت باروری، راهنمایی و هدایت طرح ها و پایان نامه های دانشجویی ، همکاری با مراکز تحقیقاتی و سازمان های دولتی و خصوصی
- فعالیت های مشاوره ای – درمانی : همکاری با واحد بسیج جامعه پزشکی برای ارائه خدمات مشاوره ای درمانی در سطح روستاها ، راه اندازی بخش مشاوره سلامت جنسی در مرکز ناباروری دانشگاه و فعالیت در مرکز، همکاری در کلینیک مامایی دانشگاه
- فعالیت های فرهنگی: برگزاری برنامه های آموزشی همکاری با مرکز آموزش مداوم دانشگاه و معاونت های بهداشت، درمان و دانشجویی فرهنگی دانشگاه علوم پزشکی و حوزه سلامت شهرداری در برگزاری وبینار و کارگاه های مختلف ، همکاری و ارتباط مستمر مرکز صدا و سیما استان و اجرای برنامه های آموزشی و آگاه سازی مردم در مناسبت های مختلف ، برگزاری پویش های مختلف جهت اطلاع رسانی مردم در مناسبت های مختلف از جمله جشنواره زایمان ایمن، پویش غربالگری سرطان پستان و...، شرکت در جلسات هم اندیشی اساتید و نخبگان دانشگاه

وظایف گروه مامایی:

- ✓ تدوین برنامه عملیاتی مناسب برای گروه و پایش آن
- ✓ آموزش نظری و بالینی دانشجویان
- ✓ پژوهش و تولید مقالات علمی و راهنمایی در اجرای پایان نامه های دانشجویی
- ✓ اهتمام در نهادینه سازی اخلاق حرفه ای در دانشجویان
- ✓ طراحی و تدوین طرح درس بالینی و نظری
- ✓ طراحی لاگ بوک برای کارآموزی و کارورزی دانشجویان
- ✓ همکاری با معاونت های بهداشت و درمان و آموزش مداوم در برگزاری کارگاه و وبینارهای مربوط به مامایی
- ✓ تدوین و بازبینی فرم های ارزشیابی بالینی دانشجویان
- ✓ فعالیت در پست های مدیریتی دانشکده و دانشگاه
- ✓ بازبینی کوریکولوم کارشناسی و ارشد و ارائه پیشنهادات به EDO
- ✓ همکاری با تشکل های علمی و دانشجویی
- ✓ تدوین اولویت های پژوهشی گروه

- ✓ برگزاری کنفرانس، وبینار و کارگاههای آموزشی برای دانشجویان مامایی در سطح کشوری
- ✓ همکاری با سازمان های مختلف در زمینه انجام طرح های تحقیقاتی مشترک

اهداف گروه مامایی

هدف کلی

تربیت نیروی انسانی متعدد ، توانمند و اخلاق مدار برای کمک به ارتقا شاخص های مرتبط با سلامت باروری زنان و خانواده، کمک به کاهش مشکلات مرتبط با مادر و جنین، نوزاد و شیرخوار و کاهش مرگ و میر ناشی از دوران بارداری، زایمان و بعد زایمان و نیز ترویج زایمان های طبیعی و صیانت از جمعیت در راستای سیاست های باروری کشور هدف مهم گروه مامایی می باشد.

اهداف اختصاصی

- تربیت دانشجویان و دانش آموختگان توانمند ، مسولیت پذیر، متعهد ، و دارای انگیزه خدمت
- نهادینه سازی اخلاق حرفه ای و مهارت های ارتباطی در اساتید و دانشجویان
- ارتقای کمی و کیفی آموزش حضوری و مجازی با بکارگیری روشهای آموزشی و ارزشیابی نوین و دانشجو محوربا توجه به استانداردهای ملی ، منطقه ای و بین المللی
- برگزاری جلسات مستمر گروهی برای افزایش تعامل درون گروهی و بررسی مشکلات، ارائه پیشنهادات و نظرات و برنامه ریزی های لازم برای ارتقا گروه
- تجهیز فیلدهای بالینی مامایی با امکانات مناسب آموزشی برای دانشجویان و اساتید
- برقراری نسبت مناسب تعداد اعضای هیات علمی به دانشجویان
- راه اندازی رشته کارشناسی ارشد مشاوره در مامایی تا سال ۱۴۰۵
- ارتقا توانمندی ها و مهارت های بالینی اساتید در فیلدهای بالینی
- راه اندازی طرح استقرار در بالین هیات علمی مامایی و افزایش همکاری با پزشکان متخصص زنان
- طراحی و استمرار برنامه های توانمندسازی اساتید ، مربیان بالینی و پرسنل درمانی با برگزاری کارگاه های آموزشی و بازآموزی مهارت های بالینی
- راه اندازی واحد مهارت های بالینی اختصاصی مامایی Skill lab در دانشکده
- برگزاری کارگاههای آموزشی متناسب با نیازهای دانشجویان مقاطع کارشناسی و ارشد
- آموزش و ترغیب دانشجویان مقاطع مختلف برای انجام پروژه های پژوهشی و تولید مقالات علمی
- ارتقا خدمات آموزشی ، رفاهی و تفریحی دانشجویان مامایی
- تاسیس مرکز تحقیقات سلامت باروری و جنسی با همکاری دانشگاه
- استمرار ارتباط با دانش آموختگان مامایی و ارزشیابی برنامه های آموزشی در دانش آموختگان
- و ماماهاى شاغل در فیلدهای بالینی

▪ کمک به ارتقا فعالیت های فرهنگی، آموزشی انجمن علمی دانشجویی مامایی

اهداف کاربردی (۵ سال آینده):

- اخذ مجوز دائمی کارشناسی ارشد آموزش مامایی که به صورت مشروط در سال ۹۸ موافقت شده است.
- افزایش پذیرش دانشجوی کارشناسی ارشد آموزش مامایی به ۸ نفر
- اجرایی نمودن طرح استقرار هیات علمی در بالین
- ایجاد و اخذ مجوز گرایش کارشناسی ارشد مشاوره در مامایی
- راه اندازی واحد مهارت های بالینی اختصاصی مامایی Skill lab در دانشکده
- برگزاری جلسات ژورنال کلاب در بیمارستان آموزشی درمانی علوی با همکاری گروه زنان

نقش دانش آموختگان (Role definition):

دانش آموختگان این رشته در نقش های تشخیصی، مراقبتی- مداخله ای، آموزشی، مشاوره ای، پیشگیری و مدیریتی در جامعه ایفای وظیفه می کنند.

وظایف حرفه ای دانش آموختگان (Task analysis):

الف_ در نقش تشخیصی، مراقبتی، مداخله ای

- برقراری ارتباط موثر حرفه ای با مددجویان، همکاران و مسولین مربوطه
- اخذ شرح حال دقیق و ثبت در پرونده های بهداشتی درمانی
- انجام معاینات فیزیکی و ثبت آن در پرونده
- درخواست و تفسیر اولیه آزمایشات لازم برای مراقبت زنان باردار
- تشخیص اقدامات مورد نیاز مراقبتی و مداخله ای برای مددجویان
- تشخیص موارد غیرطبیعی و ارجاع به موقع مددجویانی که به کمک متخصصین نیاز دارند
- ارائه مراقبت های پیش بارداری ، بارداری و پست پارتوم به مادران
- انجام مراقبت های دوران بارداری و ارجاع در موارد نیاز
- هدایت و انجام زایمان طبیعی
- به کارگیری رویه های مجاز مراقبتی برای مددجویان
- ثبت کلیه اقدامات انجام شده در پرونده مددجویان
- شناسایی نیازهای جسمی، روانی و عاطفی مددجویان و ثبت آن در پرونده مددجو
- ارائه مراقبت از نوزادان و کودکان در مراکز جامع سلامت
- انجام واکسیناسیون نوزادان ، کودکان و مادران
- انجام تست های غربالگری نظیر تست پاپ اسمیر

- تشخیص و درمان بیماری های شایع مطابق با شرح وظایف و ارجاع در موارد لازم

ب- در نقش آموزش:

- آموزش مددجویان و همراهان وی در زمینه های خود مراقبتی و مراجعه برای مراقبت، تغذیه دوران بارداری، شناسایی عوامل خطر در دوره بارداری، تدارکات زایمان، نکات مربوط به شیردهی و تنظیم خانواده
- شرکت در برنامه های آموزش مداوم

ج- در نقش مشاوره ای:

- -ارایه مشاوره های دوران بلوغ دختران، قبل از ازدواج، قبل از بارداری، بارداری، زایمان، بعد از زایمان ، مشاوره فرزندآوری، مشاوره با والدین در انتظار تولد فرزند برای پذیرش وظایف مادری و پدری، مشاوره سلامت جنسی، سلامت میانسالی، سلامت سالمندی و تنظیم خانواده منطبق بر دستورالعمل های کشوری

د- در نقش پیشگیری:

- برنامه ریزی و اجرای مراقبت های دوران بارداری برای مددجویان تحت پوشش و پیشگیری و پیگیری مشکلات مرتبط تا حصول اطمینان از رفع خطر
- مشارکت در برنامه های غربالگری نظام سلامت
- مشارکت در طرح های پژوهشی یا پیشگیری نظام سلامت
- انجام یا نظارت بر واکسیناسیون مادر و نوزاد

ه- در نقش مدیریتی:

- مشارکت در اداره واحد تحت فعالیت
- مدیریت واحد سلامت خانواده مراکز جامع سلامت

توانمندی های عمومی مورد انتظار برای دانش آموختگان عبارتند از:

- برقراری ارتباط موثر حرفه ای
- تفکر نقادانه و تشخیص خطر
- مهارت های حل مسئله
- تفسیر یافته ها و آزمایشات مرتبط
- تصمیم گیری مبتنی بر شواهد
- درخواست و ارائه مشاوره
- تجویز منطقی داروهای مجاز
- پیگیری (Follow up) مددجویان و پاسخگویی اجتماعی

استراتژی های اجرای برنامه (استراتژیهای کلی آموزشی):

- توجه به نیازهای جامعه در زمینه بهداشت باروری و پاسخگویی به جامعه
- بهره‌گیری از دانش روز جامعه
- توجه به توانایی‌های حرفه‌ای و وظایف شغلی
- توجه به چندپیشگی، در عین رعایت حریم‌های حرفه‌ای
- تاکید بر پیشگیری و ارتقا سلامت و حفظ و بازگشت به روند فیزیولوژیک
- تاکید بر روشهای آموزشی معلم محور و دانشجو محور
- تاکید بر روش‌های فعال و خلاق
- آموزش در محیط‌های واقعی حرفه‌ای
- توجه به خودآموزی، پژوهش محوری و آینده‌نگری

جایگاه‌های شغلی دانش‌آموختگان در نظام سلامت کشور: بیمارستان‌ها، زایشگاه‌ها، مراکز بهداشتی درمانی، درمانگاه‌های مرتبط، دفاتر کار ماماها